

જ્ઞાન ભક્તિના ઇંદો.

છપાવનાર — વૈદ્ય અમૃતલાલ સુદરશ પઢિયાર,
દ્વાપ્તી બીલ્ડીંગ કલકાદેરી રસ્તો, મુંબઈ.

છાપનાર — શા. મગનલાલ જગજીવનદાસ,
શ્રી 'સરસ્વતી' છાપખાનું, નાગદેવી રસ્તો, મુંબઈ.

(૯૪૬×૭૫)

સંવ ૧૯૫૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૭૯૨૧

આ નહાનાં પુસ્તકમાં આવેલાં બજનો
પરોપકારી શેઠ ખેમરાજ શ્રીકૃષ્ણદાસની રજથી
તેમની છપાવેલી બનારસીની ચોપડીમાંથી
લીધેલાં છે, અને તે હરિજનોને ગાવા માટે ઉપ-
યોગી થાય એવા હેતુથી બહાર પાડેલાં છે.

ગુજરાત વિદ્યાર્પીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઝિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૧-૨૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સાગલકિત્તી હંડો

વિષય ૫૪૪૨ : ૬૨

ज्ञान भक्तिना छंद.

प्रभु लजवानी जरियात विषे,

छंद.

नरतन पाय जतन करे जैसे जिसमें वो करतार मिले;
जैसा उत्तम रतन पदारथ फिर नहिं वारंवार मिले.
जने हैं पूरण के कर्म कुछ उसीकी है यह प्रभुताध;
जो तूने संसारमें है यह सुंदर नर देखी पार्थ.
पाथके जैसी कंचन काया लजन करे हरिको पार्थ;
जन्म जन्मकी भिगडी पात सभ धसी जन्ममें अनजर्थ.
सुख दुःख भोग पिता और माता और सकल संसार मिलै;
जैसा उत्तम रतन पदारथ फिर नहिं वारंवार मिलै.
मिला तुझे अनमोल रत्न ये अथ उपाय तू जैसा कर;
त्याग सकल कामना जगतकी हित चितसे इति नाम सुमर.

वासुदेव लज नारायण तुं कृष्ण कृष्ण और कहे हर हर;
 छते ये लवसिंधु जगतसे क्षणमें जये पार उतर.
 जन्म भरण नहिं हो तेरा नहिं जगमें फिर अवतार भिलै.
 ऐसा उत्तम रतन पदारथ फिर नहिं वारंवार भिलै.
 कर विचार मनमें अपने तू किस कारण जगमें आया;
 किस कारण संसारमें तुझका भिली है यह कंथन काया.
 जिसने कुछ नहिं लजन किया नहिं मुष्से गुण गोविंद गाया;
 सुंदर जन्म जँवाय वृथा वो अंतकाल फिर पछताया.
 लख औरासी क्षीरे भरमता यम दूतोकी भार भिलै;
 ऐसा उत्तम रतन पदारथ फिर नहिं वारंवार भिलै;
 दुर्लभ ये जमा नरका है भिला पडे संयोगोंसे;
 देवीसिंह कहता है सदा समझायके ये सभ लोगोंसे.
 लजन करे आनंद रहे और छुटे दुःख सुख लोगोंसे;
 हर्ष सदा मनमें व्यापे और शुद्ध चित्त रहे सोगोंसे.
 जनारसी कहै और जन्ममें नहिं उसका दीदार भिलै;
 ऐसा उत्तम रतन पदारथ फिर नहिं वारंवार भिलै.

ધશ્વિર સ્મરણ વિષે.

રામ કૃષ્ણકા સુમરન કરનેસે પાતક સખ જાતે હૈં,
 ધન્ય વહુ નર હૈં કિ જો કોઈ રામ કૃષ્ણ ગુણ ગાતે હૈં;
 મૈને પાપ કિયે બહુતેરે જીસકા કુછ નહિ આદિ રૂ અંત;
 વિષય વાસનામેં રૂખા ઝોર ઝૂટ મૂઠ કહલાયા સંત.
 કામ ક્રોધ મદ લોભ મોહ યહ પાંચોં મેરે બને મહંત;
 ઇનહીંકે વશ રહા રાતદીન સદ્ગુરૂકી નહીં પઢી પઢંત.
 યુવા અવસ્થામેં નહિ સમજે વૃદ્ધ ભયે પછતાતે હૈં;
 ધન્ય વહુ નર હૈં કિ જો કોઈ રામ કૃષ્ણ ગુણ ગાતે હૈં. ૧

માત પિતાકા કહા ન માના પઠા ન પિંગલ વેદ પુરાન;
 બ્રહ્મા કવીશ્વર હંઉ મૈને ઝોર દગ્ધ છંદ કિયે બહુત બખાન.
 મૈને કહા મૈ પરમેશ્વર હું ઝૈસા મુઝે વ્યાપા અભિમાન;
 સત્ય ન બોલા ઉમ્ર ભરમેં બકા બહુતસા ઝૂઠ તુકાન.
 ધન પાયા તો ધર્મ કિયા નહિં ભીખ માંગ અખ ખાતે હૈં;
 ધન્ય વહુ નર હૈં કિ જો કોઈ રામ કૃષ્ણ ગુણ ગાતે હૈં. ૨

અસહત્યા યા ખાલહત્યા યા કરે જો કોઈ ગોહત્યા;
 સમ ભજનસે દૂર હો જાય નહીં ફિર હોવે હત્યા.

મૈને જીવ બહુતસે મારે લગી જો વહ મુઝકો હત્યા;
કૃષ્ણ કહેસે ભસ્મ હો ગધ કરી જો જો મેને હત્યા.
અપના બીતા હાલ સુનો હમ સબકો સત્ય સુનાતે હૈં;
ધન્ય વહ નર હૈં કિ જો કોઇ રામ કૃષ્ણ ગુણ ગાતે હૈં. ૩

સખ અપરાધ ક્ષમા કર મેરે રામ કૃષ્ણજી વારંવાર;
તુમ હો દયાનિધિ દયા કરકે પ્રભુજી કરદો મેરા ઉદ્ધાર.
અધમ પાપિયોંકો તારા અખ મુઝકો ભી તુમ દીજે તાર;
આગે મરજી આપકી જો કુછ ચાહે સો કરિયે કરતાર.
અખ મુઝસે કછુ બન નહિં પડતા આપકો ભજન બનાતે હૈં;
ધન્ય વહ નર હૈં કિ જો કોઇ રામ કૃષ્ણ ગુણ ગાતે હૈં. ૪

જો જો પાપ કિયે મૈને પ્રભુ તુમ જાનો યા જાને હમ;
ઐર કોઇ ક્યા જાને કછુ કિસકે આગે કહં રકમ.
કિયે પાપ દેવીસિંહને તર ગયે અપન કરા કરમ;
શ્રીગંગાકે તીર તનુ ત્યાગા જાને ખાત એ કુલ આલમ.
બનારસી કહે હમ ભી તો ઉનકે મુરીદ કહલાતે હૈં;
ધન્ય વહ નર હૈં કિ જો કોઇ રામ કૃષ્ણ ગુણ ગાતે હૈં. ૫

હાહરા.

જના હૈ રહેનાં નહી, મરના ખીસવા ખીસ;
દો દિન દુનિયાં કે લીએ, મતભૂલો જગદીશ.

ધન જોખનયું જાયગો, જ વિધિ ઉડત કપૂર;
નારાયણ ગોપાલ ભજ, કયું ચાખે જગ ધૂર

જીંદગીનો ભરસો નથી તે વિષે.

છંદ

દમ પર દમ હર ભજ નહીં ભરોંસા દમકા;
એક દમમેં નિકલ જાયેગા દમ આદમકા.
હૈ જખતકસે દમમેં દમ ભજ હર હર તૂ;
દમ આવે ના આવે ધરકી આશ મત કર તૂ.
એક નામ પ્રભૂકા જપ હિરદમેં ધર તૂ;
નર ઇસી નામસે તરજ ભવસાગર તૂ.
ખલ કરતા થોડે જીનેકે ખાતર તૂ;
વો હૈ સાહબ જહલાદ જરા તો કર તૂ.

વહાં અદલ બડા હૈ હિસાબ સબ દમ દમકા;
 એક દમમેં નિકલ જયગા દમ આદમકા.
 જીનેકા ફલ યહ રામ નામ જપના હૈ;
 જબ ઘેરે કાલ તો કહાં જય છિપના હૈ.
 ઇસ નરેકા એક દિન આતિશમે તપના હૈ;
 દમ જય નિકલ તન મિટીમેં જપના હૈ.
 એક દમકા બસેરા દુનિયા રૈન સપના હૈ;
 કુછ દેખો આંખે ખોલ કૌન અપના હૈ.
 સબ જુઠા માયા મોહ કુટુંબ હમ દમકા;
 એક દમમેં નિકલ જયેગા દમ આદમકા.
 જો આયા જગમેં અમર નહીં રહેનેકા;
 નરખદા પ્રવાહ અબ અટક નહીં બહેનેકા.
 કર લાખ જતન તૂ માયા કે બહેનેકા;
 દર મિલે વહી જો હે તેરે લહેનેકા.
 હર વખત રહેગા જમકા દંડ સહેનેકા;
 કર નેકી તો કાઈ ખુરા નહિ કહેનેકા.
 ઇસ જગમેં નાતા હૈ ખોલતે દમકા;
 એક દમમેં નિકલ જયગા દમ આદમકા,

એક દમમેં દમ આદમકા નિકલ જાવેગા;
 ફિર પીછે હાથ મલગલકે પછતાવેગા.
 જળ શ્રીકૃષ્ણકી શરણાગત આવેગા;
 તો જીવનમુક્તી ઇસ જગમેં પાવેગા.
 કહે દેવીસિંહ જે હરકે ગુણ ગાવેગા;
 વોઃ પ્રાણી જગપંધનસે છૂટ જાવેગા.
 કુછ કયામ જગમેં નહિ મુનો ઇસ દમકા;
 એક દમમેં નિકલ જાવેગા દમ આદમકા.

નામ સ્મરણુનું મહાત્મ્ય.

હર જગેં પૈ દેખા કહીં કહીં તૂ દેખાઃ
 જહાં યાદ હૈ તેરી વહીં વહીં તૂ દેખા.
 જાજકર ગંગાસાગર સિંધુ નહાયા;
 મૈં તેરે ઇશકમેં ચારે તરફ ઉઠ ધાયા.
 નહિં મૈંને પ્યારે ચૌર કહીં તૂ દેખા;
 જહાં યાદ હૈ તેરી વહીં વહીં તૂ દેખા.

जंगल वस्ती सभ उजड हुमने छाना;
 नहिं देखा तुअके देभारे सणी जमाना.
 कोछ मतवाला कहता है कोछ भस्ताना;
 जे जे कुछ जिसने कहा वो हुमने माना.
 भुभ भुभ किरा दर दरका हुआ दिवाना;
 नहिं पाया प्यारे तेरा कहीं ठेकाना.
 अब याद करी तो दिलमें यहीं तू देखा;
 जहां याद है तेरी वही वही तू देखा.
 सर पटक पटक कर पछाडपर दे भारा;
 और आह आह कर करके बहुत पुकारा.
 देखा देवल देहरा और ठाकुरद्वारा;
 सरतापा सभके देखदेख कर हारा.
 घर पार तज आलमसे लिया कनारा;
 जेरी कुछ गुजरी वैसे किया गुजरा.
 ये जाते हुमके याद रही तू देखा;
 जहां याद है तेरी वही वही तू देखा.
 सभ देखा हुमने गुलशन और गुल्लावा;
 मन झूझीर मन मन किरा पहन वनमावा,

ਦੇਖਾ ਪਤਾ ਪਤਾ ਐ ਡਾਲੀ ਡਾਲਾ;
 ਹੇ ਸਭ ਮੇਂ ਤੂ ਐ, ਐਰ ਸਭਸੇ ਰਹੈਂ ਨਿਰਾਲਾ.
 ਯਹੁ ਘਨਾਰਸੀਕਾ ਕਲਾਮ ਰਸਕਾ ਡਾਲਾ;
 ਹੈ ਅਰਯ ਮੇਰੀ ਯਹੁ ਸੁਨੋ ਨਾਨਕੇ ਲਾਲਾ.
 ਤੁਝ ਦਿਲ ਪਰ ਮੇਂ ਆਸਕਿ ਯੁੰ ਮਈਂ ਤੂ ਦੇਖਾ;
 ਜਾਨਾਂ ਯਾਦੁ ਹੈ ਤੇਰੀ ਵਈਂ ਵਈਂ ਤੂ ਦੇਖਾ.

ਵਿਸ਼ਵਰੂਪੀ ਯਾਗ.

ਵਿਸ਼ਵਰੂਪ ਘਿਲ ਰਹਾ ਯਾਗ ਜਿਸਮੇਂ ਆਦਮਕੀ ਯੁਲਯਾਰੀ;
 ਰੰਗ ਰੰਗੇ ਕੂਲ ਹੈ ਅਤ੍ਰੁ ਤਰਹੁ ਤਰਹੁਕੀ ਯੁਲਵਾਰੀ.
 ਪੂਰਬ ਪਸ਼ਿਮ ਉਤਰ ਦਸ਼ਿਯੁ ਧੇ ਆਰੇਂ ਦੀਵਾਲ ਧਨੀ;
 ਹਰੈਕੁ ਤਰਹੁਸੇ ਨਦੀਯੋਂ ਕੀ ਹੈ ਦੇਖੋ ਝੂਟੀ ਨਹੇਰ ਧਨੀ.
 ਸਾਤ ਸਿੰਧੁ ਸੋਧਿ ਤਲਾਘ ਸਾਂਤੋ ਸਭਕਾ ਮਾਲਿਕ ਵਹੀ ਧਨੀ;
 ਆਹੇ ਧਨਾਧੇ ਆਹੇ ਐਕੁ ਪਲਮੇਂ ਕਰਹੇ ਧੋ ਸਭ ਝਨਾਝਨੀ.
 ਵਿਸ਼ਵ ਯਾਗੇਕੁ ਬਿਤਰ ਉਸੇਕੁ ਧੁਵਰਤਕੀ ਝੈਲੀ ਯਾਰੀ;
 ਰੰਗ ਰੰਗੇ ਕੂਲ ਹੈ ਅਤ੍ਰੁ ਤਰਹੁ ਤਰਹੁਕੀ ਯੁਲਵਾਰੀ.
 ਨਵਘੰਡੇਂ ਕੇ ਮਹੇਲ ਧਨਾਧੇ ਦਸ਼ੇਂ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਦਸ਼ ਦੁਆਰੇ;
 ਧਨਾਦੀਆ ਹੇ ਐ ਯਾਗਮੇਂ ਯਾਦੁ ਭੁਵਨ ਨੁਆਰੇ ਨੁਆਰੇ,

आसमानकी छात लगाई जिसमें जड़ दिये हैं तारै;
 गरज गरज धन करै छिडकना और छुटते हैं द्वारे.
 चांद और सूर्य इन सपकी करते हैं चौकीदारी;
 रंग रंगोंके झूल हैं अइ तरह तरहकी कुलवारी.
 अमृतकारका अमन लगाया परब्रह्मने आपी आप;
 हर जग्यामें वो जलकता और हरद्वेमें रहा है व्याप.
 छसी आगोंके भीतर बैठे ऋषी मुनी सप करते अप;
 डोछ गावते लजन और डोछ रहे पंच अग्नीडा ताप.
 साधु रांत करै शेर आगमें परमदंस और ब्रह्मचारी;
 रंग रंग के झूल हैं अइ तरह तरहकी कुलवारी.
 कल्पवृक्ष और मलयगिरि वो झूले हैं उसमें अमृत झल;
 कभी न सूखे जिसमें अंसा ज्ञान रूप हैं गंगाजल.
 देवीसिंह कहै हरी कृपासे जिसकी हो बुद्धि निर्मल;
 औरो आगमें अमर वो रहे न आवे उसे अजल.
 विश्व आगोंके मालिक है वेही श्रीकृष्ण गिरिवरधारी;
 रंग रंगोंके झूल हैं अइ तरह तरहकी कुलवारी.

દેહનું અભિમાન તજવા વિષે.

નહીં મિલેં હરિ ધન ત્યાગે, નહીં મિલે રામજી જાને તજે,
 નારાયણુ તો મિલેં ઉસિકા જે દેહકા અભિમાન તજે;
 સુત દારા યા કુટુંબ ત્યાગે યા અપના ધરખાર તજે,
 નહીં મિલે પ્રભુ ઉસકું કદાપિ જગકા સખ વ્યવહાર તજે;
 કન્દ મૂલ ફલ ખાય રહે ઝૈર અન્નકાભી આહર તજે,
 વસ્ત્ર ત્યાગ કે નગન હો રહે ઝૈર પરાધ નાર તજે;
 તોભી હરિ નહિં મિલે ઉરીકું, ચાહે અપને પ્રાણુ તજે,
 નારાયણુ તો મિલેં ઉસિકા જે દેહકા અભિમાન તજે. ૧

તજે પલંગ ફૂલોકા ઝૈર ચાહે હીરે મોતી લાલ તજે,
 જાતકો અપની તજકે દેવે ઝૈર કુલકી સારી ચાલ તજે;
 વનમેં નિશિ દિન વિચરે ઝૈર ધસ દુનિયાકા જંજલ તજે,
 દેહકા અપની જલા બલકે શરીરકી ભી ખાલ તજે;
 શ્રલ્લજ્ઞાન નહીં હો તોભી ચાહે વો અપની સાન તજે,
 નારાયણુ તો મિલેં ઉસિકા જે દેહકા અભિમાન તજે. ૨

રહે મૌન બોલે નહીં મૂખસે અપની સારી ખાત તજે,
 ખાલપનેસે યોગ સાધે ઝૈર તાત તજે યા માત તજે;

શિષ્યા સૂત્ર ત્યાગ ન કરેદે ઐર ઉત્તમ અપની જાત તજે,
કબી જીવકો ના મારે અરૂ ધાત તજે અપધાત તજે;
ધતના તજે તો ક્યા હોવે જે દેહકા નહિં ગુમાન તજે,
નારાયણ તો મિલે ઉગિંકા જે દેહકા અભિમાન તજે. ૩

રહે રાત દિન ખડા ન સોવે પૃથ્વીકીબી શૈન તજે,
કષ્ટ ઉઠાવે રહે બેચેના ઐર દિલકા સખ ચૈન તજે;
મીઠા હોકર બોલે સખસે કડુવે અપને બેન તજે,
ધતના ત્યાગે ક્યા હુવા અભિમાન નાહીં દિનરૈન તજે;
ખનારસી એ મિલેં ના હરિસે ચાહે સકલ જહાન તજે,
નારાયણ તો મિલેં ઉગિંકા જે દેહકા અભિમાન તજે. ૪

અહંકાર ન કરવા વિધે.

છંદ.

જે કહતા હમ કરતે વેા દુઃખ ભરતા હૈ;
જે કરતા જગંક કાર વહી કરતા હૈ.
જે કહતા હમને વેદ પઢે હૈં ચારી;
ઉસકો કહતે હરિ ધસકી મતિ હૈ મારી,

कोई कहता हम क्षत्री है हम अलखारी;
 सय अहंकारमें ईसे हुये नरनारी.
 जेहं बुद्धिआ तजे करे नायारी;
 उसको मिलते ठीक पल्लवरमें गिरिधारी.
 जे निम्नल पूज करे वही तरता है;
 जे करता जगोंक कार वही करता है.
 जे कहता हम तो नित्य दान करते है;
 उसका परमेश्वर नहीं मान करते है.
 जे दैत वस्तु मनमें गुमान करते है;
 वो स्वर्ग छोड फिर नरक पान करते है.
 जे अहंकार तजि हरिका ध्यान धरता है;
 उसका स्वामी आदर अइ मान सदा करता है.
 जे करता है सो वही वही करता है;
 जे करता जगोंक कार वही करता है.
 जे कहता हम है जडे कवीश्वर ज्ञानी;
 उसका हरि कहते ठीसकी मिथ्या जानी.
 कोई कहता हम है जडे वीर जलवानी;
 उसका हम कहते यह तो है अस्सीमानी.

કોઇ બનકે બેઠે રાજા ઝાંર કોઇ તે! રાની;
 ઇસ પૃથ્વીપર હૈ બડે બડે અભિમાની.
 ઇસ આહંકારસે અપના દિલ ડરતા હૈ;
 જો કરતા જગડે કાર વહી કરતા હૈ.
 જો કહતા મૈને બડા જંગ જીતા હૈ;
 વહુ મરતા હૈ ફિર કબી નહીં જીતા હૈ;
 જિસ જિસને મનમેં આહંકાર જીતા હૈ;
 વહુ હો દિનમેં દુનિયાસે હો બીતા હૈ.
 અબ દેવીસિંહ દિલ ફટા હુઆ સીતા હૈ.
 જો કામ કિયા પ્રભુકે અર્પણ દેતા હૈ.
 કહે બનારસી હરિભક્ત વો ન મરતા હૈ;
 જો કરતા જગડે કાર વહી કરતા હૈ.

સાચા યોગીઓની સ્થિતિ.

અંદ.

યોગી વહી જો સકલમેં બેઠે દેખે દશવે દ્વારકા વો;
 કારજ કરે જમતકે સબ આર લખે અલખ કરવાકે વો.

નાચે ગાવે તાલ ખજાવે ધ્યાન આત્મમેં ધરકે;
 સખમેં રહે ઐર સખસે ન્યારા પૂરણ હોય યોગ કરકે.
 નિર્ભય હોકે વિચરે નિશિદિન કબહૂ નહીં ચલે ડરકે;
 અપને આપમેં આપકો દેખે ધન ધન હૈ વા નરકે.
 જખ વહ કાયા ત્યાગે તખ પહુચે આ પરલે પારકો વો;
 કારજ કરે જગતૂકે સખ ઐર લખે અલખ કરતારકો વો.
 પ્રસન્ન ચિત્ત ઐર બુદ્ધિ નિર્મલ કર્મ અકર્મ ન કુછ જને;
 દ્વૈત ભાવસે અલગ રહે અદ્વૈત જ્ઞાનકો ખખાને.
 સમદર્શી ઐર શુદ્ધ સમાધી અપને કો આપે માને;
 જીવ બ્રહ્મમેં એક ભાવકર અપને મનમેં પહિચાને.
 ભૂમી ભાર ઉતારન કારણ ધરે આપ અવતારકો વો;
 કારજ કરે જગતૂકે સખ ઐર લખે અલખ કરતારકો વો.
 ત્રૈગુણકો જીતે ઐર ચૈથે પદપર અપની વો કરે મતી;
 સંપૂર્ણ સૃષ્ટિકો ભોગ જો કરે વહી હૈ ખાલયતી.
 ચર અચરમેં અપને આપકો દેખે ઉસડી હોય ગતી;
 આપી પિતા ઐર આપી પુત્ર હૈ આપ સ્ત્રી ઐર આપ પતી.
 કરે વો પ્રલય ઐર ચાહે રચે સકલ સંસારકો વો;
 કારજ કરે જગતૂકે સખ ઐર લખે અલખ કરતારકો વો.
 પુણ્ય પાપસે અલગ રહે દુઃખ સુખકો નહીં વિચાર કરે;

અભિજ્ઞાનકી ચર્ચા અપને મુખસે ખારખાર કરે.
 આતમદર્શી હોય તો અપને સખ કુલકા ઉદ્ધાર કરે;
 દેવીસિંહ યહ કહે વો જો ચાહે સો આપહી આપ કરે.
 ચાહે કરે વો નર પૈદા ઐર ચાહે બનાયે નારકા વો;
 કારજ કરે જગતૂકે. સખ ઐર લખે અલખ કરતાર કા વો.

સાચા ત્યાગની ખૂબી.

છંદ.

ધર મીલે ઉસે જો અપના ધર ખોવે હૈ.
 જો ધર રખે વો ધર ધરમેં રાવે હૈ.
 જો રાજ તજે વો મહારાજ કરતા હૈ;
 ઐર જન તજે સો કબી નહીં મરતા હૈ.
 સુખ ત્યાગે ફીર વો આરકા દુઃખ હરતા હૈ;
 ધન તજે સો ફીર દોલતસે ધર ભરતા હૈ;
 જો પલંગ તજે સો કુલો પર સોવે હૈ;
 જો ધર રખે સો ધર ધર મેં રાવે હૈ.
 જો પર દારોકા તજે વો પાવે રાની;
 ઐર જુડ ખચન દે ઓડ સિદ્ધ હોય ખાની.

જે દુરયુદ્ધિ કો તજે વહી હોવે જ્ઞાની;
 મનસા ત્યાગે તો મીલે રીધ મનમાની.
 જે સર્વ તજે ઉસકો સખ કુછ હોવે હૈ;
 જે ધર રખે વો ધર ધર મેં રોવે હૈ.
 જે કુછ ઇચ્છા નહીં કરે વો ઇચ્છા પાવે હૈ;
 ચૌર સ્વાદ તજે તો અમૃત ભોજન ખાવે.
 નહી માગે તો ફલ પાવે જે મન ભાવે;
 હૈ ત્યાગ મેં તીનો લોક બેદ યું ગાવે.
 જે મેલા હોકે રહે વો દીલ ધોવે હૈ;
 જે ધર રખે વો ધર ધર મેં રોવે હૈ.
 જે પક્ષપાત કો તજે તો સખકો જીતે;
 ચૌર કામ તજે તો હોય કામ મન ચીતે.
 કહે દેવીસીંહ હરનામ જીન્હોને લીને;
 ઉનકો ગોવીંદને બ્રહ્મ લોક પુરી દીને.
 અખ બનારસી ધર ખોડે બ્રહ્મ જોવે હૈ;
 જે ધર રખે વો ધર ધર મેં રોવે હૈ.

ધર્મચરની અકળ ગતિ છે.

૭૬

કહી પુન્ય કરે તો બડા પાપ હોતા હૈ.
 કહી પાપ કીયે સે પુન્ય આપ હોતા હૈ.
 કહી અગન મેં રહોકે શીતલ તન હોતા હૈ;
 કહી જલમેં બસકે અગન રૂપ હોતા હૈ.
 કહી દુઃખમેં સુખ હો પ્રાણ મગન હોતા હૈ;
 કહી દાન કીએ સે અતી નીરધન હોતા હૈ.
 કહી ગાલી દેને સે ભી જપ હોતા હૈ;
 કહી પાપ કરે તો પુન્ય આપ હોતા હૈ.
 કહી ભુલ જાએ તો સખ બીઘા આવે હૈ;
 કહી પઢે તો વે કીર સખી ભૂલ જાવે હૈ.
 કહી પવન અહારી હોકે સખ આવે હૈ;
 કહી ભોગી હો જીતેન્દ્રી કહલાવે હૈ.
 કહી આસીસ દેનેસે ભી શ્રાપ હોતા હૈ;
 કહી પાપ કરે તો પુન્ય આપ હોતા હૈ.
 કહી જૂઠ બોલકે સચા કહલાતા હૈ;
 કહી સત્ય બચન કહ નર્ક બીચ જતા હૈ.

कही गुड़से लड्डे येना दूध पाता है;
 कुछ उसका लेह लपने में नहीं आता है.
 कही भीयोग कर के भी भीलाप होता है;
 कही पाप करे तो पुन्य आप होता है.
 कही दुरल जय के पर्वत से उठाध;
 कही अती बलवानसे उठे न अके राध.
 कहे देवीसींग सय है उसकी प्रभुताध;
 अये बनारसी तेरी गती लभी न अध.
 जे होता है वो आपकी आप होता है;
 कहीं पाप करे पुन्य आप होता है.

भगवद कृपा विशेष.

डाले डोई दारमें आनिश तो वो दार जले नहीं;
 लजर मनकी चक्री हो पर अंक भूंगेडा दले नहीं
 पानी उपर तैरे जतासा लाख वर्ष तक गले नहीं;
 उसके कुहरतके आगे कुछ जेर किसीका चले नहीं.
 सय उसके नजदीक है और डोई जात तो उससे परे नहीं;
 यीं दी पर हाथी चढ़ जैठे तो वो: यीं दी भरे नहीं.

બાધે કચ્ચે સૂતસે જિસકો વોઃ કૈદી ક્યોં કર છૂટે;
 મદદ જો ઉસ્કા હો તો આહુન દી સંગલ દમમેં દૂટે.
 બડે બડે રૂસ્તમ કો કાયર મારકે સરતાપા લૂટે:
 પત્થર પર રાઈ દે મારે તો ઓ પહાડ દમ મેં ફૂટે.
 સખ કુછ વોઃ કરતા હૈ પર અપને જીમ્મેં કુચ બરે નહીં;
 ચીંટી પર હાથી ચઢ બૈઠે તો વોઃ ચીંટી મરે નહીં.
 ગલિયોંકે પત્થર વોઃ ચાહે હીરે મોતી લાલ કરે;
 બના દે વો કાયલોંકી મોહર ઓર દમમેં માલામાલ કરે.
 દેવીસિંહ કહૈ બનારસીકે ખ્યાલ પૈ કાઝ ખ્યાલ કરે;
 કયા તાકત હૈ કાલકી જો ફિરે ઉસકા બાંકા બાલ કરે.
 ઐસા સખુન સુનનેસે દિલ હરચન્દ કિસીકા બરે નહીં;
 ચીંટી પર હાથી ચઢ બૈઠે તો વોઃ ચીંટી મરે નહીં.

સૌથી સરસ દવા નારાયણનું નામ છે.

હરએક દૂંઢતે હૈ જંગલમેં દવા રસાયનકી ખૂટી;
 નારાયણ હૈ સંજીવન ભાઈ વો ખૂટી હમને લૂટી.
 કાઝ દૂંઢતા ઉસ ખૂટી કો જિસમેં પારા તુરત મરે;
 કાઝ ખોજતા જડીકો જો તન કાયકો દુઃખ હરે.

अहुत लोक भोले पृथ्वीको वृक्ष काटते हरे हरे;
 उनको भी फिर यम काटेगा कहे शब्द ये भरे भरे.
 हरी हरी जूटी है समझो 'हरी' नाम है सभसे परे;
 उस जूटीको जिसने पाया वो: अवसागर सहज तरे.
 राम रसायन पाई हमने और रसायन सभ छूटी;
 नारायण है संजवन बाध वह जूटी हमने लूटी.
 काँध कहे हम सिंगरई मारे' काँठे' हम गंधकका तेल;
 काँध देपते जड़ी बिरंगी काँध दूँढते अमर पेल.
 हमने सभको देयां यारो ये तो हैं सभ नूठे पेल;
 अमर नाम है दत्त निरंजन उसको अपने मनमें मेल.
 मनको मारके बनाते कुरता जे गुजरे वह दिलपर उल;
 तनको शोधके शुद्ध करो तुम तजे नूठ और तजे उमेल.
 जैन शम्भु ईडे धातुको उनको लीय कि हैं ईटी;
 नारायण है संजवन बाध वह जूटी हमने लूटी.
 काँध भारते अक्षरभ ताँप्या काँध ईँकते हैं हरताल;
 हमने अपने मनको मारा मिले हमे गोविंद गोपाल.
 काँध कहै हम याँही मारे जिससे हो कुछ धन और माल;
 धन कर्मोडे जे काँध करता उसका होता हाल पेलाल.

કોઈ કહે હમ સોના મારે ચૌર કરેં ખૈસો કો લાલ;
 ઠગ ઠગ કે લૂટે દુનિયાકો ઉસકો એક દિન ઠગેગા કાલ.
 બહુત ઘોટતે ખરલમેં ધાતૂ સંતોને કાયા ફૂટી;
 નારાયણ હૈ સંજીવન ભાઈ વોઃ ખૂટી હમને લૂટી.
 કોઈ મારતે હૈં કલધ કો જિસમે હોવે પુષ્ટ શરીર;
 ધરકો ફૂંક કે તખાલુ કિયા વો અમીરસે હો ગયે ફકીર.
 સાધૂકા નહિં ધર્મ જો કિ મારેં ધાતૂ કર કે તદખીર;
 કહે દેવીસિંહ હરી હરી કહો યહ જિહવા હોયગી અકસીર
 ખાક સારખી જખાં રસાયન ઇસમેં હૈ હરએક તાસીર;
 જખાંસે વહ મુદ્દેકો જિલાદે જખાંસે દે ડાલે જગીર.
 બનારસી યે કહે હમારી રામ નામમે હૈ ધૂંટી;
 નારાયણ હૈ સંજીવન ભાઈ વહ ખૂટી હમને લૂટી.

ખરા પ્રેમી ભગતોનો માર્ગ સૌથી જુદોજ હોય છે.
 દુનિયામેં લાખોઈ પંથકો હમને દેખા ભાલા હૈ;
 પર જો દેખા, કુછ આશકાંકા પન્થ નિરાલા હૈ.
 કોઈ બદનપર ખાક મલે ચોર સેલી કફની ડાલે હૈ;
 કોઈ રંગાવે * વસ્ત્રકો અપના વેશ સંભાલે હૈ.

કોઇ મૌન હોકર બેઠે નહિં કિસીસે બોલે ચાલે હૈ;
કોઈ ફડાયે, કાન કો પિયેં વો મદકે ખાલે હૈ.
કોઇને લમ્બા તિલક દિયા ઐર પહને તુલસી માલા હૈ;
પર જો દેખા, કુછ આશકોંકા પન્થ નિરાલા હૈ.

કોઇ રાત દિન ખડે રહૈં ઐર કોઇ હાથ ઉઠાયે હૈ;
કિસીકો દેખા, વહ બેઠે ઐર ધ્યાન લગાયે હૈ.
કિસીને અપને બદનકો દાગા તનુપર છાપે ખાયે હૈ;
કિસીને અપને, શીરપર લંબે ખાલ બઢાયે હૈ
કિસીકે તનુપર વસ્ત્ર નહીં ઐર કોઈ આઢે મૃગછાલા હૈ;

પર જો દેખા, કુછ આશકોંકા પન્થ નિરાલા હૈ.
કોઇ સેવડા બના ઐર કોઇ કહે કિ હમ તો દંડી હૈ;
કોઇ તપસ્યા, કૈરે ઐર કોઇ બને વનખંડી હૈ.
કિસીકે મઠપર ધ્વજ ઉઠૈ ઐર કહીં ફરકતી ઝંડી હૈ;
વિના ઇસ્ક કે, હુવે જો ફકીર વો પાખંડી હૈ.

૧. કિસીને મસજીદ બનવાઇ ઐર કોઇને રચા શિવાલા હૈ;
પર જો દેખા, કુછ આશકોંકા પન્થ નિરાલા હૈ.
કોઈ કહે હમ યતી હૈં ઐર કોઇ બના જગતમેં વૈરાગી;
બિના ઇસ્ક કે, કિસી કી લવ નહિં સદ્ગુરુસે લાગી.

મનારસીને ઇશકમેં અપની જીતેજ કાયા ત્યાગી;
 રહી ન મતલબ ઝૈર દુખધાલી સુનકે ભાગી.
 રામકૃષ્ણકા સખુન યહી સમઝે તુમ સખપર ખાલા હૈ;
 પર જો દેખા, કુછ આશકોંકા પંથ નિરાલા હૈ.

મસ્ત અબધુતોની રીતિ.

છંદ.

જસંકે દિલપર ઝા પ્રભુ નામ ખસ્તા હૈ;
 ઉન મસ્તોંકા દેખો ઉલટા રસ્તા હૈ.
 સદીંમિં આશક પીતે હૈં સરદાઇ;
 ગર્મીંમિં શંખિયા ખાય રહે ગર્માઇ.
 ખારિશમેં સુખે ધુપમેં હો હુરિયાઇ;
 ઝૈસે મસ્તોંસે સબી ખાત ખનિઆઇ.
 વો દાગકો સમઝે દિલપર ગુલ દસતા હૈ;
 ઉન મસ્તોંકા દેખો ઉલટા રસ્તા હૈ.
 વો દિનકો સોવે સારી રાત બર જાગે;
 શુરોંસે લડે ગિદીકો દેખકર ભાગે.

નહિં મીલે તો માંગે ભીખ મિલે તો ત્યાગે;
 ઝૈસે શાહોસે હરેક બાદશાહ માંગે.
 અનમોલ હૈ સોદા વો બી ઉસે સસ્તા હૈ;
 ઉન મસ્તોંકા દેખો ઉલટા રસ્તા હૈ.
 ખેતીકો સુખા ઉસરમેં અન્ન ઉપજાવે;
 આશિક સાદિક જે ચાહે કર દિખલાવે.
 ઝૈસે મરદોકો કોઇ નહીં હંસતા હૈ;
 ઉન મસ્તોંકા દેખો ઉલટા રસ્તા હૈ.
 જખ પેટ ભરે તખ ખાનેકા મંગવાતે;
 ઝૈર ખૂખ લગે તો કુછ ભોજન નહિં ખાતે.
 મૂરખસે સીંચે પછિરતકો સમજાતે;
 કહે બનારસી હમ નઇ નઇ ખાતેં ગાતે.
 ઇસ કદરસે જે કોઈ અપના દિલ કસ્તા હૈ;
 ઉન મસ્તોંકા દેખે ઉલટા રસ્તા હૈ.

भगवान् पासे नम्रतापूर्वक प्रार्थना.

छंद.

कर दिया हासठे कष्ट हरै गिरिधारी;
 कइलानिधि कइल। करै मैं शरण तुम्हारी.
 सख संकट मेरे दूर करै अख स्वामी;
 रीझिसिद्धिसं मुझे लरपूर करै अख स्वामी.
 अपने अख मुझे हुजूर करै तुमस्वा मी:
 यरखों की मुझे तुम धूर करै अख स्वामी.
 यह काम तो मेरा जरै करै अख स्वामी,
 लउतोमिं मुझे मशहूर करै अख स्वामी.
 हे निर्भय पूरण अह आप अवतारी;
 कइलानिधि कइल। करै मैं शरण तुम्हारी. ॥१॥

सख कसूर मेरा माइ आप अख दीजै;
 शिर यरखोंमिं अपने मेरे धर दीजै.
 यह उअ सदा दिन रात धडीमे छीजै;
 कर मेहर प्रभु कछु लजित आपनी दीजै.

ओक अरज मेरी गरीबकी सुन लीजै;
 हिल बकितमें डेवल तुमारी बीजै.
 हरि हरलो तनुकी पीर हुवा दुखभारी;
 कइलानिधि कइलु करौ मैं शरण तुम्हारी. ॥२॥
 तुम जे याहो सो करो आप यदुराधः
 राधसे गिरि कर हते गिरिसे राध.
 है सत्य सत्य साथी तेरी प्रभुताधः
 तर गये वही जिसने तुमसे लवलाध.
 कहे देवीसिंह जिस तुम्हारी महिमा गाध;
 वह भवसागर के पार उतर गये बाध.
 कहे जनारसी अप्य राधो लाज हुमारी;
 कइलानिधि कइलु करौ मैं शरण तुम्हारी. ॥३॥
 सप सन्तोडा आपी तुमने तारा है;
 अहसे यह गजडा तुम्हींने उभारा है.
 प्रहलादकि आतिर नरसिंह तनु धारा है;
 नपसे नाबीडा यीर असुर मारा है.

मुञ्जोका वो नाम श्री नारायण प्यारा है;
 प्रभु तेरे बिन व्यथ डार्छ न हमार है.
 क्यों मेरे वास्ते करी देर बनमारी;
 कइलानिधि कइलु करौ मैं शरण तुम्हारी. ॥४॥

पांयय पाँटोका साथ किया है तुमने;
 अजमे सभियनसे रंग किया है तुमने.
 काढीका नाथ छे तंग किया है तुमने;
 कंसासे जय फिर जंग किया है तुमने.
 हरअेक राक्षसको तंग किया है तुमने;
 सभ असुरोंका चौरंग किया है तुमने.
 व्यथ मेरे पांय भूतोका मार मुरारी;
 कइलानिधि कइलु करौ मैं शरण तुम्हारी. ॥५॥

नारायण ! नारायण ! ! नारायण ! ! !

ॐ

મહા પુરુષોના સિદ્ધાંતો.

ધૈશ્વર વિષે.

નિર્વિકલ્પ આનંદમય સ્વરૂપ નિર્લેપ

મનકી જ્યોત્તી બાવના, તેસો પ્રલ તેહી દેત.

નિરાકાર નીર્ગુણ પ્રભુ, નદ્દપિ સગુણ ધર દેહ;

કરત રહત નાના ચરિત, દેવગણ ભક્ત સનેહ.

અખ ધરતી કાગળ કરે, લેખન સખ વનરાય;

સાત સિંધુ સાહી કરે, હરિગુણ સિખા ન જાય.

ધૈશ્વર પાલનહાર છે.

અજગર કરે ન ચાકરી, પંછી કરે ન કામ;

હાસ મલુકા યું કહે, સખકા હાતા રામ.

ચિંતા મત કર માનવી, દેત આહાર સમર્થ;

જલમેં ખસે માછલી, વાકી ગાંઠેકાં ગર્થ.

ભોજન છાજનકી નહી, શોચ કરે હરિદાસ,
 વિશ્વ ભરન પ્રભુ કરતહે, સો ક્યું રખે નિરાશ.
 તુલસી તખ મેં જનીયો, બડો ગરીબ નીવાજ,
 મોતીકણ મોંઘા કિયા, સોંઘા કિયા અનાજ.
 મોંઘોંકું પ્રભુ દેતહે, લકડી કપડા આગ,
 જીવત ચિંતા જો કરે, તોડો બડો અભાગ.
 જીતે રાખ્યો ગર્ભ વાસમેં, દે દે અમૃત આહાર,
 મુક્ત કહે તાકું ભજો કરુણાનિધી કિરનાર.

પ્રભુ સર્વ વ્યાપક છે.

જયૌ નેનમેં પુતલી યૌ માલીક ઘટ માંહી,
 મુરખ લોક ન જનહી, ખાહર હુંદત જાહી.
 જયું તિલમાંહી તેલ હે, જયું ચક્રમકમેં આગ,
 તેરા પ્રીતમ તુઝમેં જગ શકે તો જગ.
 પુષ્પ મધ્ય જયું ખાસહે, વ્યાપ રહ્યા સખ માંહી,
 સંતો માંહી પાછઁ, આર કહું કુછ નાંહી.
 મેં જાણ્યું હરિ કર હય; હરિ હય હૃદય માંહી,
 આડી ત્રાટી કપટકી, તાસે દીસત નાંહી.
 જ કારણ જગ હુંદીઆ, સો તો ઘટહી માંહી,
 પડદા દિયા ભરમકા, તાતે દીસત નાંહી.

ગુરૂની જરૂરીઆત વિષે.

ગુરૂખીન જ્ઞાન ન ઉપજે, ગુરૂખીન મીલે ન ભેદ;
 ગુરૂખીન સંશય ના મીટે, જય જય જય ગુરૂદેવ.
 મન મારનકી ઔષધી, સદગુરૂ દેત દીખાય;
 ઇચ્છત પરમાનંદકો, સો ગુરૂ શરણે જાય.
 તીરથ નાહે એક ફલ, સંત મીલે ફલ ચાર;
 સદગુરૂ મીલે અનેક ફલ, કહં કબીર વિચાર.
 આત્મા આર પરમાત્મા, અલગ રહે બહુ કાલ;
 સુંદર મેલા કરદીયા, સદગુરૂ મીલા દલાલ.
 ભેદી લીયા સાથમેં, વસ્તુ દીયા બતાય;
 દોટી જનમકા પંથયા, પલમેં દીયા છુડાય.
 ચાર ખાનમેં ભટકતા, કબહુ ન લાગત પાર;
 સો તો ફેરા મીટ ગયા, સદગુરૂ કે ઉપકાર.
 કબીર તે નર અંધ હય, ગુરૂકું કહેતે આર;
 હરિ રૂઠે ગુરૂ મેલસી, ગુરૂ રૂઠે નહીં ઠેર.
 જ્યું બેલ બનારકે, ફીરત ઘણેરે દેશ;
 ખાંડ ભરી ભુસ ખાતહે, ખીના ગુરૂ ઉપદેશ.
 કબીર ગુરૂકી ભક્તિ ખીન, રાજ ગધ્યા હોય;
 માટી લધે કુંભારકી, ધાસ ન ડાલે કોય.
 ગુરૂ ગોવિંદ દોનું ખડે, કીનકું લાગું પાય;
 બલીહારી ગુરૂદેવકી, ગોવિંદ દિયા બતાય.

પ્રભુ ભજવા વિષે.

રામ નામ આરાધવો, તુલસી વૃથા ન જાય;

લડકાઇકો પોખનો, આગે હોત સહાય.

ખાલાપનમેં હરી ભજે, જગમેં રહે ઉદાસ;

તિરથખી આશા કરે, કખી આવેગા દાસ.

રામ રૂપૈયા રોકહે, ખરથે ખુટત નાહીં;

લેતે દેતે ના ધટે, યું સમજે મનમાંહી.

તુલસી સીતારામકું, રીઝ ભજે કે ખીજ;

ઉલટા મુલટા વાવીએ, જ્યું ખેતરમાં ખીજ.

પ્રભુ ભજન જલદી કરવા વિષે.

આજ કહે મેં કલ ભજું, કાલ કહે પ્રુની કાલ;

આજ કાલ તેં કરતહીં, અવસર જસી ચાલ.

શ્વાસે શ્વાસે રામ ભજ, મીથ્યા શ્વાસ મત ખોય;

ના જનુ એ શ્વાસકી, આવત ફીર ન હોય.

તુલસી વિલંબ ન કીજએ, ભજ લીજે રઘુવીર;

તન તરકસતેં જાત હે, શ્વાસ સરખે તીર.

પાવ પલકકી ખખર નહીં, કરે કલકી ખાત;

જીવ ઉપર જમ ફીરત હે, જ્યું તેતર પર ખાજ.

કહતા હું કહેં જાત હું, કહા ખજાઉં ઢોલ;

શ્વાસા ખાલી જાત હે, તીન લોકકા મોલ.

કાલ કરંતો આજ કર, આજ કરંતો અખ;
 અવગર ખીત્યો જાત હેં, ફીર કરેંગો કખ.
 એ દુનીયામેં આયકે, છોડ દેહી તું એટ;
 લેના હોયસો લેહી લે, ઉઠ જાતહે પેંઠ.

દીનતા.

કયા મુખ લે ખીનતી કરં, લાજ આવત હે મોય;
 તુમ દેખત અવગુન કરં, કેસો ભાઉં તોય.
 મેં અપરાધી જન્મકા, નખશીર ભર્યા ખીકાર;
 તુમ દાતા દુઃખ ભંજના, મેરી કરે સંભાર.
 મુજ અવગુણ હે તુજ ગુન, તુજ ગુન અવગુન મુજ;
 જો મેં ખીસરં તુજકો, તુમ મત ખીસરો મુજ.
 મોમેં ગુન કછુ હય નહીં, તુમ ગુણ ભરેહો ઝાઝ;
 ગુન અવગુન ન ખીચારીએ, ખાંચ ચહેકી લાજ.
 અવગુન કીયે તો બહુ કિયે, કરતક મા નિહાર;
 ભાવે બંદા બખશીએ, ભાવે ગર્દન માર.

લય લીનતા.

પ્રેમ પ્રેમ સખ કોઇ કહે, પ્રેમ ન ચિન્હે કાય;
 આઠ પ્રહર ભીના રહે, પ્રેમ કહાવે સોય.
 પ્રેમ ન ખાડી ઉપજે, પ્રેમ ન હાટ ખીકાય;
 રાજ રાના જો રૂચે, શીશ દેય લે જાય.

પ્રેમ છીપાયા ના છીપે, જો ઘટ પ્રગટહી હોય;

જો કે મુખ બોલે નહીં, નયન દેતહે રોય.

લાગી લાગી ક્યા કરે, લાગી નાંહી એક;

લાગી સોઘ જનીએ, કરે કલેજે છેદ.

માંસ ગયા પીંજર રહ્યા, તાકુ ન લાગે કાગ;

સાહેબ અજહુ ન આધ્યા, મંદ હમારા ભાગ્ય.

પ્રીય ચહોકે મત ચહો, મેંતો પ્રીયકી દાસ;

પ્રીય રંગ રાતી ફીરું, જગમેં રહું ઉદાસ.

આજ્ઞાકારી પ્રીયકી, રહત પ્રીયકે સંગ;

તનમનસે સેવા કરે, આર ન દુજે રંગ.

તું તું કહેતા તું ભયા, મુજમેં રહી ન હું;

વારી તેરે નામ પર, જીત દેખું તીત તું.

કહેનાથા સો કહ ચુકે, અખ કુછ કહ્યા ન જાય;

એક રહ્યા દુજ ગયા, દરીઆ લહેર સમાય.

કબીર મન પર્વત હતા, અખમેં પાયા જન;

ટાંકી લાગી પ્રેમકી, નીકસી કંચન ખાન.

સૂલી ઉપર ધર કરે, વિષકા કરે અહાર;

તીનકો કાલ કહ્યા કરે, આઠ પ્રહર હોશીઆર.

મહતો ધર હય પ્રેમકા, ખાલાકા ધર નહીં;

શીશ ઉતારે ભોંધ ધરે, તખ પેઠે ધરમાંહી.

કબીર ભઠ્ઠી પ્રેમકી, બહુતક બેઠે આય;

શીશ સોપે સો પીવસી, નહીતર પીયા ન જાય.

શીશ ઉતારે ભોંધ ધરે, ઉપર રાખે પાવ;

દાસ કબીરા યું કહે, એસા હોય તો આવ.

શૂરે કેતો શીર નહી, દાતા કે ધન નાંહી;

પતિવૃતાકે તન નહી, સુરત ખસે પીયુમાંહી.

કબીર ખ્યાલા પ્રેમકા, અંતર લીયા લગાય;

રોમ રોમમેં રમ રહ્યા, ઓર અમલ ક્યા ખાય.

આગળ તો મન કાગ થા, કરતા જીવન ધાત;

અખ તો મન હંચા લયા, મોતી ચુન ચુન ખાત.

ગુરના ગુપ્ત જ્ઞાન વિષે.

કાન કુંકા ગુર હૃદકા, બેહૃદકા ગુર ઓર;

બેહૃદકા ગુર જખ મીલે, લગે ઠીકાના ઠોર.

બેદ થકે બ્રહ્મા થકે, થક ગયે શેષ મહેશ;

ગીતાકું જ્યાં ગમ નહિં, વહાં સદગુરકા દેશ.

ગુંગા હુવા ખાવરા, બહેરા હુવા કાન;

પાવનસે પંગુલ હુવા, સદગુર માર્યા ખાન.

ઈશ્વર જાણવાની જરૂર.

જો યહ એક ન જાનીયા, બહુ જાને ક્યા હોય;

એકે તે સંખ હોતહૈ, સખસે એક ન હોય.

જો હય એકે જાનીઆ, તો જાના સખ જાન;

જો યહ એક ન જાનીયા, સખહી જાન ખીજાન.

જગત મિથ્યા.

જના હે રહના નહિં, મરના ખીસવા ખીસ;
 દો દીન દુનીયાકે લીએ, મત ભુલો જગદીશ.
 કા કરીએ કા જોડીએ, થોડે જીવન કાજ;
 છાંડી છાંડી સખ જત હે, દેહ ગેહ ધન રાજ.
 એક દીન એસા હોયગા, કોઉ કીસીકા નાહીં;
 ધરકી નારી કોન કહે, તનકી નાડી નાહીં.
 આયા હે સો જાયગા, રાજ રંક ફકીર;
 કો સિંહાસન ચઢ ચલે, કો ખાંધા જંજીર.
 ધન જોખન યું જાયગો, જીવિધિ ઉડત કપુર;
 નારાયણ ગોપાલ ભજ, ક્યું ચાખે જગ ધુર.

ઢોંગી ભગત.

જપ માલા છાપા તીલક, સરે ન એકઉ કામ;
 મન કાચે નાચે વૃથા, સાચે રાચે રામ.
 આસન મારે ક્યા હુવા, મરી ન મનકી આશ;
 તેલી કેરા બેલ જ્યોં, ધરહી કોસ પચાસ.
 સાધુ ભયા તો ક્યા ભયા, માલા પહેરી ચાર;
 બાહીર ભેખ બનાઈકે, ભીતર ભર્યા ભંગાર.
 ડાઢી મુછ મુંડાય કર, હુવા ઘોટમ ઘોટ;
 મનકો ક્યું નહીં મુંડીએ, જમેં ભરી હય ખોટ.

પદ ગાયે મન હરખીયા, સાખી કહે આનંદ;
સત્ય નામ નહીં જનીઆ, ગલેમેં પડ ગયા ફંદ.

મનકા ફેરત જન્મ ગયો, ગલો ન મનકો ફેર;
કરકા મનકા છોડકર, મનકા મનકા ફેર.

મન મેલા તન ઉજલા, બગલા કપટી અંગ;
તાતે તો કૈઆ બલા, તનમન એકહિ રંગ.

જો અહુ કરે તો ધર્મ કર, નહીં તો કર વૈરાગ;
વૈરાગી બંધન કરે, તાંકા બડો અભાગ.

ગયા સતગુરને ચરણે, ન ગયા જગતના ચાળા;
આવડે તો વાંટા સીંદરી, ને આવડે તો ફેરવો માળા.

ગામમાં ગુરૂ પાદરમાં તીરથ, ખુણા માંહિલા દેવ;
અંટલાની પરતીત આવે નહીં, સાખી કહે શુકદેવ.

ધશ્વર ચાહે તે કરી શકે.

તુલસી રેખા કરમડી, કળુ ન મીટ રામ;
મેટન સમરથ હય પાગુ, સમજ કીયો હય કામ.

અન હોની પ્રભુ કર શંક, હોન હાર મીટ જાય;
તુલસી ઇસ સંસારમેં, પ્રભુ લજન સુખદાય.

ધશ્વરની સહાય હોય તો કોઇથી કાંઇ થાય નહીં.

જોકે રાખે સાંઘઆ, મારી ન શંક કોય;
બાલ ન બાંકા કર સંકે, જો જગ બેરી હોય.

કહા કરે વેરી પ્રબલ, જે સહાય બલવીર;
 દશ હજાર ગજ બળ ઘટયો, ઘટયો ન દશ ગજ ચીર.
 જીતને તારે ગગનમેં, ઉતને શત્રુ હોય;
 કૃપા હોય શ્રીરામકી, બાલ ન બાંકા હોય.

ઇશ્વર કૃપા વિષે.

હરી કશ્ણા બીન જગતમેં, પુરી પરે ન આશ;
 મુમ સરિતા પય પીકરી, ગદ કોનકી પ્યાસ.
 દોડે કોશ હજાર લગ, બસે લક્ષ્મી પાસ;
 બીન દીને રઘુનાથ કે, મીલે ન તુલસીદાસ.
 તુલસી તુલસી સખ કહે, તુલસી બનકે ધાસ;
 કૃપા ભઈ રઘુનાથકી, હો ગયે તુલસીદાસ.
 પ્રભુ પોતાના ભક્તોને મુકતા નથી.

જીવ જીવકે આશરે, જીવ કરત હય રાજ;
 તુલસી રઘુવર આશરે, કયું બીગડેગો કાજ.
 તુલસી તલપ ન છોડીએ, નિશ્ચે લીજે નામ;
 મનુષ્ય મનુરી દેતહે, કયું રખેગો રામ.
 આશા તો એક રામકી, દુજી આશ નિરાશ;
 નદી કીનારે ધર કરો, કબુ ન મારે પ્યાસ.

વિશ્વાસ.

એક ભરોસો એક બલ, એક આશ વિશ્વાસ;
 સ્વાંતિ બુંદ રધુનાથ હૃય, ચાતક તુલસીદાસ.
 ગંગા જમના સરસ્વતી, સાત સમુદ્ર ભરપુર;
 તુલસી ચાતકે મતે, બીન સ્વાંતિ સખધુર.
 કબીર છીપ સમુદ્રકી, રો પીયાસ પીયાસ;
 ઓર બુંદેકા ના ઓરે, સ્વાંતિ બુંદકી આશ.
 સીતાપતિ રધુનાથજી, તુમ લગ મેરી દોડ;
 જસે કૌઆ ઝાઝેકા, ચલ ન શકત કછુ ઓર.
 કાહુકે ધન ધામ હૃય, કાહુકે પરીવાર;
 તુલસી મો સમદીનકો, સીતારામ આધાર.
 નહી વિદ્યા નહી બાહુ બળ, નહી ખરચનકો દામ;
 તુલસી મો સમ પતીતકી, તુમ પત રખો રામ.
 સખ દેખે પરખે લીખે, બહુત કહે ક્યા હોય;
 તુલસી સીતારામ બીન, અપનો નાંહી કોય.

અભિમાન.

ઉંચે બેઠે ના લહે, ગુણ બીન બડપણ કોય;
 બેઠો દેવલ શીખરપર, વ્યાસ ગરૂડ ન હોય.
 જો પાવે અતિ ઉંચ પદ, તોકો પતન નિદાન;
 જ્યોં તપીતપી મધ્યાન્હલગ, અસત હોત હે ભાન.

ઉંચે પાની ના ટીકે, નીચે હી ઠહરાય;
નીચા હોય સો ભર પીએ, ઉંચ પીયાસા જાય.
દીનતા.

લઘુતાસે પ્રભુતા વધે, પ્રભુતાસે પ્રભુ દુર;
કીડી મીશરી ખાતહે, હસ્તિ કાકત ધુળ.
નાનક નાના હો રહો, જરસી નાની દુખ;
ઝોર ધાસ સુકે જાયગી, દુખ ખુબકી ખુખ.

ગુરુ ચેલાના ધર્મ વિષે.

શીષ્યનકું યહ ચાહીએ, ગુરુકા સર્વસ દેત;
ગુરુકુ એસા ચાહીએ, શીષ્યનસે નહી લેત.
ગુરુ લોભી શીષ્ય લાલચુ, દાનો ખેલે દાવ;
દાનો ખુડે બાપડે, ખેડ પથ્થરકી નાવ.

નિંદા વિષે.

નારાયણ નીજ હીયમેં, અપનો દોષ નિહાર;
તા પીછે તું ઝોરકા, અવગુન ભલે ખીચાર.
મન ચાહે સોઘ કરે, ભલો ખુરો સંસાર;
નારાયણ તું ખેડકે, અપનો ભુવન સંભાર.
તુજે ખીરાની કયા પડી, તું અપની નીવેડ;
તેરી ઝાઝ દરીઆવમેં, દુખે નહીં ત્યું ખેડ.

કબીર મેરે સાધકી, નિંદા કરો મત ડોય;
 જો કે ચંદ્ર કલંક હય, તો ઉજાચારા હોય.
 કબીર નિંદક મત મરો, જીવો આદ જુગાદ;
 હમતો સદગુરૂ પાઘ્યા, નિંદકકે પરસાદ.
 સંતનકી નીંદા કરે, વા સમ નીચ ન ડોઈ;
 મુક્ત કહે સખ વિશ્વંકા, હનનહાર હે સોઈ.
 તુલસી નીજ કીર્તિ ચહે, પરકી કીરતી ધોય;
 તિનકે મુખ મસી લાગહી, મીટ ન મરીએ ધોય.
 નિંદા હમારી જો કરે, મીત્ર હમારા હોય;
 સાચુ લેવે ગાંઠકા, મેલ હમારા ધોય.
 મુક્ત કહે મતિ મંદ નર, સતંક અવગુન ગાત;
 જ્યું બગલા ગંગા ગયે, નદપી મછલી ખાત.

ખોટા ઉપદેશક વિષે.

કહેતે સો કરતે નહીં. મુખકે બે લખાડ;
 કાળા મુખ લે જાયગે, સાહેબકે દરબાર.
 સાહેબકે દરબારમેં, સાચેકું શીરપાવ;
 જુઠ તમાચા ખાયગા, કયા રંક કયા રાવ.
 કરની ખીન કથની કથે, ગુરૂપદ લહે ન સોય;
 ખાતોંકે પકવાનસે, ધાયા નાહીં ડોય.
 પાની મીલે ન આપકો, ચોરકું બક્ષત ક્ષીર;
 આપન મન નિશ્ચલ નહીં, ચોર બંધાવત ધીર.

પદ જોડે સાખી કહે, સાધન પડ ગઘ રોસ;
 કાઠા જલ પીવે નહીં, કાઠી પીવનકી હોંસ.
 કહેણી મીસરી ખાંડ હે, રહેણી તાતા લોક;
 કહેણી કેવે રહેણી રખે, એસા વીરલા ડોક.
 કરની બીન કથની કથે, અજ્ઞાની દીન રાત;
 કુકર જયું ભુંકત ફીરે, સુની સુનાઈ ખાત.

ભક્તિ કરવાની જરૂરીઆત.

તુલસી રચના તો ભલી, જે તું સમરે રામ;
 નહીંતર કાઠી નીકાસીએ, મુખમેં ભલો ન ચામ.
 અવસર વિના વચન વૃથા, નીતિ વિના નરૈશ;
 વૃથા કૃષ્ણ ભક્તિ વિના, માનવી જન્મ વિશેષ.
 જન્મ લીયો હરિ ભજનકો, દિયો વિષયમેં ખોય;
 ગયો લૈન પાયો ન ગજ, આયો પંગુલ હોય.
 જે પ્રભુ ભવજલ તરનકું, દીવો મનુષ તન નાવ;
 મુકત કહે ભજ તાહીકું, મત ચુકે અખ દાવ.

પાપ.

પાપ પુણ્ય છુપ છુપ કરો, સોવત કરો કે જગ;
 તુલસી કબ લગ છીપ રહે, ધાસ ધુસાઈ આગ.
 પારસકે પરસનતે, કંચન ભઈ તરવાર;
 તુલસી તીનું ના ગયે, ધાર માર આકાર.

મરણ.

ચલતી ચક્કી દેખડે, દીયા કબીરા રોય;

દો પડ ભીતર આયડે, સાખીત રહા ન કોય.

આયે હેં સો જાયગે, રાજ રંક ફકીર;

એક સિંહાસન ચડચલે, એક બાંધા જંજીર.

હમ જને થે ખાયંગે, બહુત જમી બહુ માલ;

જ્યોંકા ત્યોંહી રહ ગયા, પકડ ગયા લે કાલ.

મનુષ્ય જન્મ દુર્લભ હય, મીલે ન વારંવાર;

તરૂવરસેં પતા ખરે, ફીર ન લાગે ડાર.

ઉલટા ઉપાય ન કરવા વિષે.

એરનકી ચોરી કરે, કરે સોયંકો દાન;

ઉંચે ચડકે દેખતે, આવત ક્યું ન વિમાન.

કરની કરકે કાગડી, ચલે હંસકી ચાલ;

પુંછ પકડકે શીયાળકી, કીસબીધ ઉતરે પાર.

મન રાખે વૈરાગમેં, ધરમેં રાખે રાંડ;

તુલસી કીડા લીમકા, ક્યું કરિ ચાખે ખાંડ.

નહારા સતસંગમાં સારા થવાના નથી.

દાગ જે લાગા નીલકા, સો મન સાચુન ધોય;

કાટી જતનપર બોધીએ, કાગા હંસ ન હોય.

મુરખડે સમજવતે, જ્ઞાન ગાન ગાંઠકા જાય;

કાચલા ન હોય ઉજલા, સો મન સાચુ લગાય.

નીચ નીચાઈ નહીં તજે, જો પાવે સતસંગ;

તુલસી ચંદન પલટોકે, વિષ ન તજે ભુજંગ.

તુલસી પુર્વકે પાપસેં, હરિ ચર્યા ન સોહાય;

જેસે જ્વરકે જોરસેં, ભોજનકી રૂચી જાય.

હરિજનની પીછાન.

નરતન ધરી જાડું નહીં, સંત અસંત પિછાન;

મુક્ત કહે તાકો નહીં, કોટી જન્મ કહ્યાન.

બડ ભાગીસે હોત હે, સાચે સંતકી સેવ;

મુક્ત કહે તેહી રીજત, અલખ નિરંજન દેવ.

દુઃખ.

દુઃખમેં સમરન સખ કરે, સુખમેં કરે ન કોય;

જો સુખમેં સમરન કરે, તો દુઃખ કહાંસે હોય.

સુખમેં સમરન ના ક્રિયા, દુઃખમેં કયા યાદ;

કહે કખીર તા દાસકી, કોન સુને ફરિયાદ.

સુખકે માથે સીલ પડે, જો નામ રદ્યસે જાય;

બલીહારી વા દુઃખકી, પલ પલ નામ જપાય.

બીપત લલી હરિનામ લેત, કાયા કસોટી દુઃખ;

રામ બીના કીસ કામકી, માયા સંપત સુખ.

સંત લક્ષણ.

સંત કબહુ ત્યાગત નહીં, ધર્મ સહિત હરિ ધ્યાન;
 મુક્ત કહે ભવ સમુદ્રમેં, સો મુની નાવ સમાન.
 ભુપ દુઃખી અખંધુ દુઃખી, દુઃખી રંક ખીપરીત;
 કહે કબીર યે સખ દુઃખી, સુખી સંત મન જીત.
 અષ્ટ સિદ્ધ નવ નીધકી, ઉરમેં લેશ ન આશ;
 મુક્ત કહે તેહી સંતસે, મીલ પ્રગટ અવીનાશ.
 સંત ન છાંડે સંતતા, કોટીક મીલે અસંત;
 મલીઆગીરી ભુજંગ લગે, શીતળતા ન તજંત.
 આશ ન કરે ઝોરકી, આપ કરે ઉપકાર;
 જગમેં સોજન જનીએ, ભગવતકા અવતાર.
 તન કર મન કર વચન કર, કાહુકું દુઃખવત નાંહી;
 તુલસી એસે સંત જન, રામ રૂપ જગમાંહી.
 નવંધા ભક્તિ હોત હેં, આઠો પહોર એકતાર;
 મુક્ત કહે જોહી સંત ઉર, રહત સદા કીરતાર.
 સાધુ ભુખે ભાવકે, ધનકે ભુખે નાંહી;
 જો સાધુ ધનકે ભુખે, વોહી સાધુ નાંહી.
 નહીં શીતળ હે ચંદ્રમા, હીમ ન શીતળ હોય;
 કબીર શીતળ સંતજન, નામ સ્નેહી હોય.

અવધુત.

સખ વનતો તુલશી ભઠ, અરૂ પર્વત સાલીઆમ;
 સખે નદી ગંગા ભઠ, ચીને આતમરામ.
 સખહી દેવ તેહી રીઝત, સખહી તીરથ તેહી પાસ;
 મુકત કહે જોહી સત ઉર, શ્રી હરિ કીન નિવાસ.
 ત્રીન ટુક કૌપીનકો, અરૂ બાજી બીન લોન;
 તુલસી રઘુવર ઉરખસે, ઇંદ્ર બાપરો કોન.
 જાત હમારી આતમા, પરમેશ્વર પરીવાર;
 સગા હમારા સંત હય, શીરપર સરજનહાર.
 કબીર સખ જગ નિર્વના, ધનવંતા નહીં કોય;
 ધનવંતા સોહી જનીએ, રામનામ ધન હોય.

નામ મહાત્મ્ય.

નામ સમોવડ કોઇ નહીં, તપ તીરથ વ્રત જોગ;
 નામે પાતક છાંડીએ, નામે નાસે રોગ.
 રામ નામકી ઓખદી, ખરી નીતસે ખાય;
 અંગપીડા વાધે નહીં, મહા રોગ મીટ જાય.
 રામ નામ અમુલ્ય હય, બીના દામ બીકાય;
 તુલસી અચરજ દેખીયો, કોઇ આહક ન થાય.
 રામ નામ આધી રતી, કોટીક પાપ પહાડ;
 બલીહારી વા નામકી, પાપ કરે સખ છાર.

જખહી નામ દુદ્યે ધરા, ભયો પાપકો નાશ;
 માનો ચીનગી આગકી, પડી પુરાની ધાસ.
 નામ લીયા જીને સખ લીયા, સકલ શાસ્ત્રકો ભેદ;
 નામ વીના નરેકે ગયા, પઠ પઠ ચારો વેદ.
 નીસરણી નીજ નામકી, ધર્મ ગગન બીજ એક;
 રામ નામકી ટકસે, ચઢ ગયે સંત અનેક.
 પઠનેકી હદ સમજાહે, સમજાણકી હદ જ્ઞાન;
 જ્ઞાનકી હદ હરીનામ હે, એ સીદ્ધાંત હર આન.
ભગવત આશરો.

દ્વાર ધણીકે પડ રહે, ધક્કા ધણીકા ખાય;
 કખહુ ધણી નીવાજહી, જે ધર છાંડ ન જાય.
 રામ નામ રટતે રહો, જખ લગ ઘટમેં પ્રાણ;
 કખહુક દીનદયાળકું શબ્દ પડેગો કાન.
 રામ નામ કહેતે રહો, ધરે રહો મન ધીર;
 કખહુક કાજ સુધારહીં, કૃપાસીંધુ રઘુવીર.
 પડે રહે દરબારમેં, ધક્કા ધણીકા ખાય;
 કખહુક લહેર દરીઆવકી, દુઃખ દરીદ્ર જાય.

સ્મરણ વિષે.

સમરણ સીદ્ધી યું કરો, જેસે કામી કામ;
 એક પલક વીસરે નહીં, નીશદિન આઠે જામ.

સમરણ સીદ્ધી યું કરો, જ્યું ગાગર પનીહાર;
 હાલે ચાલે સુરતમેં, કહે કખીર વિચાર.
 સમરણ સીદ્ધી યું કરો, જ્યું સુરભીસુત માંહી;
 કહેા કખીર ચારો ચરી, ખીસરે કખહુ નાંહી.
 સમરણ સીદ્ધી યું કરો, જેસે દામ કંગાલ;
 કહે કખીર ખીસરે નહી, પલપલ લે સંભાળ.
 સુમરનસે સુખ હોત હે, સુમરનસે દુઃખ જાય;
 કહે કખીર સુમરન કીએ, સાધ માઈ સમાય.
 સમરણ ખુટી પ્રેમકી, દુઃખ્યામાંહી નીચોવ;
 કાયા કંચન હોત હે, ઉસ ખુટીકે જોર.

પ્રારબ્ધ.

પ્રારબ્ધ તો પહેલે બને, પીછે બના શરીર;
 તુલસી યહ આશ્ચર્ય હે, મન નહીં બાધે ધીર.
 બની બનાઇ બન ગઇ, અબ બનનેકી નાહી;
 તુલસી આ વિધી સમજોકે, મગ્ન રહો મનમાંહી.
 કાઠ દુર ન કર શકે, ઉલટ વિધીકે અંક;
 ઉદધિ પિતા તઉ ચંદ્રકો, ધોઉ ન શક્યો કલંક.
 અપને મન કષ્ટું ઓર હે, શ્રી હરીકે મન ઓર;
 ઓધવ કહે માધવસે, જુઠી મનકી દોડ.

હિંચા કુળનું અભીમાન ન કરવા વિષે.

હિંચા કુળ કીસ કામકા, જ્યાં નહીં હરીકા નામ;

તુલસી તાતે સુપચ લલો, મુખલે હરીકા નામ.

નીચ નીચ સખ તર ગયે, સંત ચરણ લૌલીન:

જાતહીકે અભીમાનસે, દુખે બહુત કુલીન.

ચતુરાઇ ચુલે પડી, ધીક પડયો આચાર;

તુલસી ભગવત લકતી ખીન, ચારો વર્ણ ચમાર.

જાત નહી જગદીશકું, હરીજનકું કયા હોય;

જાત જાત કુલ કીચમે, દુખ મરો મત કોય.

સંતસંગ.

ખીન સતસંગ ન હરી કથા, તા ખીન મોહ ન જાત;

મોહ ગયે ખીન રામ પદ, હોય ન દૃઢ અનુરાગ.

સર્વ સ્વર્ગ અપવર્ગ સુખ, ધરી તુલા એક સંગ;

તુલે ન તાહી સકલ મીલી, જે સુખ લવ સતસંગ.

એક ધડી આધી ધડી, આધીમેં પુની આધ;

તુલસી સંગત સાધકી, કટે કોટી અપરાધ.

સતસંગકો ફલ એહી હે, સંશય રહે ન લેશ;

રહે સ્થીર સુચી સરલ ચિત્ત, જાને નહીં કલેશ.

કોટી જનમકે પુણ્ય જખ, ઉદય હોત એક સંગ;

છુટત મનકી મલીનતા, અરૂ ભાવ ! સતસંગ.

મીલન યાહો પરિશ્રલોકો, તો કરતા સતસંગ;

મુક્ત કહે સખ ગ્રંથકો, એ સિદ્ધાંત અભંગ.

મુની નારદ કહી વ્યાસસે, પૂર્વ જનમકી ખાત;

મુક્ત કહે સતસંગસે, શઠ સુધરત સાક્ષાત.

ધન્ય ભુમી ધન્ય ગામ જ્યાં, સંત ખીરાજ આઠ;

સખી ભુમી પાવન કરે, હીલી મીલી હરીજશ ગાઠ

કથા કીરતન કલિ વિષે, ભવસાગરકી નાવ;

કહે કખીર જગ નરનકો, નાહીં આર ઉપાવ.

સાધુ સંગ.

કખીર દર્શન સાધકો, સાહેબ આવે યાદ;

લેખેમેં સોઘ ધડી, બાકીંક દીન બાદ.

સાધ મીલે સાહેબ મીલે, અંતર રહી ન રેખ;

મનસા વાચા કર્મણા, સાધુ સાહેબ એક.

તનકર મનકર વચનકર, દેત ન કબહુ દુઃખ;

તુલસી પાતક જરતહે, દેખત ઉનકો મુખ.

ધનવાનોને શીખામણ.

નામ બીના બે કામહે, છપ્પન ભોગ ખીલાસ;

ક્યા ઈંદ્રાસન બેઠના, ક્યા વૈકુંઠ નિવાસ.

પારસમણી અરૂ કામધેન, કલ્પ વૃક્ષની વાડ;

તુલસી હરીકે ભજન ખીન, સખે નરકકો સાજ.

અર્ધ અર્ધ લો ધન મીલે, ઉદય અસ્તકો રાજ;
 તુલસી હરીકે લજન બીન, સખે નરકકો સાજ.
 તુલસી સોઈ ચતુરતા, રામ ચરન લોલીન;
 પરધન પરમન હરનકું, વેશ્યા બડી પ્રવીન.

પરમાર્થ કરવા વિષે.

માયા મેરે રામડી, ધરાળી ધરડી દેહ;
 પૂજી બીગને સાહડી, કરસે જશ કર લે.
 પાની બાઠો નાવમેં, ધરમેં બાઠો દામ;
 દોનો હાથ ઉલેચિયે, ચહી સયાનો કામ.
 ધન દિયે ધન ના ધટે, નદી ધટે ન નીર;
 અપની આંખે દેખલો, યું કથી કહે કબીર.
 રામ નામકે કારણે, સખ ધન ડાહ્યો ખોય;
 મુરખ જાણે ગીર પડયો, દિન દિન દુણો હોય.
 તુલસી પાંછીનકે પીએ, ધટે ન સરીતા નીર;
 ધર્મ કીયે ધન ના ધટે, સહાય કરે રઘુવીર.
 કુંજર મુખતેં ગીર પડયો, ધટયો ન ગજકો આહાર;
 લાખો કીડી લે ચહી, પોષનકો પરીવાર.
 ગાંઠી હોય સો હાથ કર, હાથ હોય સો દેહ;
 આગે હાટ ન બાનીઆ, લેના હોય સો લેહ.

દેહ ધરેકા એહી ફલ, દેહ દેહ કછુ દેહ;
 દેહ ખેહ હો જાનગી, ફીર કાન કહેગા દેહ.
 ખાય ખીલાય લુટાયદે, કરવે અપના કામ;
 ચલતી વખતે રે નરો, સંગ ન ચલે બદામ.
 તુલસી દેવો કઠણ હય, જો કાહુકો દેત;
 સુરજ હોત સંસારમેં, ફેર આપનો લેત.
 લોભ.

મન મરે માયા મરે, મરમર જાત શરીર;
 આશા તૃણા ના મરે, કહે ગયા દાસ કમ્પીર.
 તુલસી ધીરજકે ધરે, કુંજર મણભર ખાય;
 હુક હુકકે કારણે, જ્ઞાન ધરો ધર જાય.
 બડા હુવા તો કયા હુવા, જૈસી બડી ખજુર;
 પંથીકા છાયા નહીં, ફલ લાગે અતિ દુર.

ભગત લક્ષણ.

તુલસી જગમેં યું રહો, જ્યું જીવ્યા મુખ માંહી;
 ધીવ તણા બક્ષણ કરે, તોખી ચીકણી નાહી.
 કાઠી વિધન દુખમેં સુજન, તજે ન હરીકા નામ;
 જસે સતી હુતાશકું, ગીને અપનો ધામ.
 પહેંચાના તખ જનીચે, હારિસેં લાગે મન;
 રાત દિવસ ન વિસરે, જ્યું કરપનકું ધન.

ભક્તી બીજ પલટ નહીં, જો જુગ જાય અનંત;
હંચ નીચ ધર અવતરે, તોઉ સંતકો સંત.

હરીજન તો હાર્યા બલા, જીત ન દે સંસાર;
હાર્યા સો હરીસેં મીલે, જીત્યા જમકે દ્વાર.

ભરત અપની જનની તજી, પીતા તજે પ્રદહાદ;
વિભીષણ અપના ભાઇ તજે, શ્રી રામકે કાજ.

ચાહ ગઇ ચીંતા ગઇ, મનમેં નહીં પરવાહ;
જોકે મનમે ચાહ નહીં, વૌ શાહનકો શાહ.

ધન્ય ભોમી ધન્ય ગામ જ્યાં, સંત બીરાજે આઈ;
સખી ભુમી પાવન કરે, હીલી મીલી હરી જશ ગાઈ.

જપતપ તીરથ જાત્રા, જોગ યજ્ઞ વ્રત દાન;
મુક્ત તાહી હોવત સદા, જેહી ઉર શ્રી ભગવાન.

ગાંઠી દામ ન બાંધઇ, નહી નારીસો નેહ;
કહે કબીર તા સાધકી, હમ ચરનનકી ખેહ.

જન બુઝ જડ હો રહે, બળ તજી નિર્મળ હોય;
કહે કબીર તા દાસકો, ગાંજ શકે નહીં કોય.

દયા.

દયા ધર્મકા મુલ હે, પાપ મુળ અભીમાન;
તુલસી દયા ન છાંડીયે, જબ લગ ઘટમેં પ્રાણ.

તુલસી ગરીબ ન સતાવીએ, ખુરી ગરીબકી હાય;
મુવા ઢોરકે ચામસે, લોહા ભસ્મ હો જાય.

ખુશ ખાના હે ખીચડી, માંહે પડે દુક લોન;
માંસ પરાયા ખાય કર, ગલા કટાવે કોન.

બ્રાતૃ ભાવ.

તુલસી આ સંસારમેં, ભાત ભાતકે લોક;
સખસે હીલી મીલી ચાલીએ, નદી નાવ સંજોગ.
તુલસી કહે ઇસ જગતમેં, સખમે મીલીએ ધાય;
ક્યા જાણે કીન બેશસે, રામચંદ્ર મીલી જાય.
તુલસી જે જન હેતસે, સેવા જાને કોય;
નરેકો વસ કરવો કહાં, નારાયણ વશ હોય.
કમ્પીર ગર્વ ન કીજીએ, રંક ન હુસીએ કોય;
અપનો નાવ સમુદ્રમે, ના જાને ક્યા હોય.

નીતિ.

સત્ય વચન અરૂ દીનતા, પર સ્ત્રી માત સમાન;
ઇનકું વૈકુંઠ ના મીલે, તુલસીદાસ જમાન.
સતીઆ સત નવ છોડીએ, સત છોડે પત જાય;
સતકી બાંધી લક્ષ્મી, ફીર મીલેગી આય.
પર નીંદા પર નારી અરૂ, પર દ્રવ્યનકી આશ;
છોડી તીનો ખાતકું, ભજે એક અવિનાશ.
કંચન ત્યાગો સહજ હય, સેહેજ ત્રીયાકા નેહ;
માન બડાઇ ઇરપા, તુલસી દુર્લભ એહ.

જહાં દયા તહાં ધર્મ છે, જહાં લોભ તહાં પાપ;
 જહાં ક્રોધ તહાં કાલ છે, જહાં ક્ષમા ત્યાં આપ.
 કંચન તજવો સુલભ છે, સુલભ ત્રીયાકો નેહ;
 નિંદા સ્તુતિ ત્યાગવો, તુલસી દુર્લભ એહ.
 લેનેકું હરનામ છે, દેનેકું અન્ન દાન;
 તરનેકું અધિનતા, ખુરનેકું અભીમાન.

આળસ.

રામ નામોકા આલસુ, ભોજનોકા હુશીઆર.
 તુલસી એરો મનુષ્યકો, વાર વાર ધિક્કાર.
 રાત ગમાયો સોયકર, દિવસ ગમાયો ખાય;
 હીરા જન્મ અમોલથા, કોટી બદલે જાય.
 કબીર યહ મન લાલચી, સમઝે નહીં ગંવાર;
 ભજન કરનોકા આલસુ, ખાનેકો હુશીઆર.
 મુક્ત મનુષ્યતન પાયકે, જો ન ભજત જહુનાથ;
 સો પીછે પસ્તાયગો, બહોત ધસેગો હાથ.

મન વિષે.

મનકે હારે હાર હય, મનકે જીતે જીત;
 પરબ્રહ્મકું પામીએ, મનમેં હોય પ્રતીત.
 મન દીયા કંહી ઝોરહી, તન સાધોકી સંગ;
 કહે કબીર કારી ગજી, કૈસે લાગે રંગ.

એતો ગતિ હય ચટપટી, ઝટપટ લખે ન કાય;
 જો મનકી ખટપટ મીટે, ચટપટ દરશન હોય.
 સાંઘ આગે સાચ હો, સાંઘ સાચ સુહાય;
 ભાવે લખે કેશકર, ભાવે મુંડ મુંડાય.
 બનતે બનતે બન ગયો, તુલસી ધરકે માંહી;
 શીતલ શબ્દ ઉચારીએ, અહ્યાનીએ નાહી.
 મનકે હારે હાર હે, મનકે જીતે જીત;
 મન મીલાવે રામકું, મનહી કરે ફજીત.

સંત પરમારથી છે.

પારસમેં ચોર સંતમેં, બડો અંતરો જન;
 વો લોહા કંચન કરે, વો કરે આપ સમાન.
 સંત ધનંતર વૈદ સમ, જેસો રોગી જેહુ;
 બનાવત હે તાહીકું, તેસો આખદ દેહ.
 બકરા હાથ કસાઈકે, માજન ધાય છુડાત;
 મુક્ત કહે ત્યું સંતજન, કરત જ્ઞાનકી ખાત.
 સૂર્ય સંત તમકું હરે, તાતે બયે સમાન;
 મુક્ત બહાર તમ રવી હરે, સંત હરત અજ્ઞાન.
 સંત સખનંકો હીત કરે, દે સાચો ઉપદેશ;
 મુક્ત મીલાવે રામસે, સ્વારથ નહીં લવ લેશ.

જખહી મીલે જન સંતકો, તખહી ભયો કલ્યાન;

મુક્ત કહે જન પ્રગટકો, સંત દેત તેહી જ્ઞાન.

દોષ કલંક મીટાયકે, શુદ્ધ કરતહે સંત;

મુક્ત મીલાવે સખહીકું, પ્રગટ રૂપ ભગવંત.

સંત ખડે પરમારથી, દેત સખનકું જ્ઞાન;

મુક્ત મીલે જન તાહીકું, તોકો કરત કલ્યાન.

જ્ઞાન ભક્તિ વૈરાગ સહીત, સંત સરલ ચિત હોય;

મુક્ત કહે ભવ તરનમેં, અતિ ખડો નૌકા સોય.

ખહુત પુન્ય કરી મીલત, હય જ્ઞાનીકો અંગ આય:

સખ અંથનંકા તત્વ સો, પલમેં દેત ખતાય.

ભક્તિ તથા પરમારથ.

તુલસી જગમેં આયકે, કર લીજે દો કામ;

દેનેકું દુકડા ભલા, લેનેકું હરિનામ.

કખીરા કહે કમાલકું, દો ખાતા લીખ લે;

કર સાહેબકી ખંદગી, ભુખેકું કુછ દે.

શ્રીમુખ વચન.

જસા મેં પ્રીય સંતકું, ત્યું મોકું પ્રીય સંત;

મુક્ત કહે શ્રી મુખ કહ્યો, મહીમા શ્રી ભગવંત.

મેં તિનકે પીછે ફીરું, નેક ન રાખું માન;

મુક્ત કહે શ્રી મુખ કહ્યો, હરીજન મેરે પ્રાણ.

જાની મેરો આત્મા, મેં જાનીકો પ્રાણુ;

મુક્ત કહે શ્રી મુખ કલ્પો, ગીતામેં ભગવાન.

જ્યું મેં દુર્લભ સંતકું. ત્યું મોઢે દુર્લભ દાસ;

મુક્ત કહે શ્રી મુખ કલ્પો, જન મહીમા અવિનાશ.

નીજ મુખતેં ભાખ્યો અહી, ભક્ત અતિ પ્રીય મોહી;

ભક્ત વચન ઉલંઘુ નહિ, અહી હીત જે હોઈ.

ભક્તનકો મહીમા અધિક, પાર ન પાવે કોય;

જહાં ભક્તજન પગ ધરે, અહસટ તીરથ સોય.

ભક્ત સંગ છાંડુ નહીં. સદા રહું તિન પાસ;

જહાં ન આદર ભક્તકો, તહાં ન મેરો વાસ.

ફીરું ધામ વૈકુંઠ તજ, ભક્ત જનનકે કાજ;

જે ભક્ત મન ભાવહી, સોઈ ધરો તન સાજ.

પ્રેમ.

રામ નામ સખ કોઈ કહે, ઠગ ઠકોર અરૂ ચોર;

બીના પ્રેમ રીઝે નહીં, તુલસી નંદ કીશોર.

પ્રેમ બરાબર યોગ નહીં, પ્રેમ બરાબર ધ્યાન;

પ્રેમ ભક્તિ બીન સાધવો, સખહી થોથા જન.

પ્રેમ ભાવ એક ચાહીએ, ભેષ અનેક બનાય;

ભાવે ગૃહમે બાસ કર, ભાવે બનમે જાય.

જોગી જંગમ સેવડા, સન્યાસી દરવેશ;
 બીના પ્રેમ પહોંચે નહિ, દુરલભ સતગુરુ દેશ.
 મન પક્ષી તબ લગ ઉડે, વિષય વાસના માંહીં;
 પ્રેમ બાજડી ઝપટમેં, જબ લગ આયો નાહીં.

પંડિત વિષે.

કામ ક્રોધ આર લોભકી, જબલગ મનમેં ખાન;
 તબ લગ પંડીત મુરખો, તુલ્યી એક સમાન.
 પંડીત આર મસાલચી, દાનો સુઝે નાંહીં;
 આરનકું કરે ચાંદના, આપ અંધેરે માંહી.
 પાથી સો થોથી બની, પરિત બને ન કોઇ;
 અઢાઇ અક્ષર પ્રેમકા, પંઠ પંડિત હોઈ.

સંતોષ.

રૂખા મુખા પાયકર, ઠંડા પાણી પી;
 દેખ પરાઈ ચોકડી, કયું લલચાવેજી.
 ગૌધન ગજધન બાજધન, આર રતન ધન ખાન;
 જબ આવે સંતોષ ધન, સખધન ધુર સમાન.
 આધી અરૂ રૂખી ભલી, સારી સો સંતાપ;
 જો ચાહેગા ચોકડી, બહુત કરેગા પાપ.

મહા પુરૂષો વિષે.

બીના કહે સતપુરૂષ, જે પરકી પુરે આશ;
 કોન કહતહે સૂર્યકો, ધરધર કરત પ્રકાશ.

તુલસી લોહા કાઠ સંગ, ચલત ફીરત જળમાંહી,
ખડે ન ખુડન દેત હે, જકી પકડે બાંધ.

ખડે સેજહી ખાતસે, રીત દેત બક્ષીશ;

તુલસી દલતેં વિષ્ણુ, જ્યું આકે ધંતુરે ઇશ.

બલે ખુરે નીમે સખ, મહત પુરુષકે સંગ;

ચંદ્ર સાપ જલ અગ્નીએ, બસત શંભુકે અંગ.

સંસારીઓને શિખામણ.

જેસે ફીરતે રહત હય, વિવાહ કાજ નરનાર;

તે ફીરે હરી ભક્તિમેં, કુશળ કરે કીરનાર.

જેસી મીઠી લગત હય, ગામ કથાકી ગાથ;

એસી લાગે હરી કથા, તો તરવો ક્યા ખાત.

જેસી પ્રીત હરામસે, તેસી હરસે હોય;

ચલા જાય વૈકુંઠમેં, પલા ન પકડે કોયં.

ગુણિજન ગુણની પરિક્ષા જાણે છે.

હીરા પડયા બજારમેં, રહા છાર લપટાય;

કંઈક મુરખ ફીર ગયે, પારખ લીયા ઉઘાય.

જે જોકે ગુણ જાણત, સો તોડો ગુણ લેત;

કોયલ આંબરી ખાતહ, કાગ લીબોરી લેત.

નારાયણ ! નારાયણ !! નારાયણ !!!

પઢીઆરનાં પુસ્તકો.

ભક્તિજ્ઞાનના દાખલાનાં:-

૧ સ્વર્ગનું વિમાન.

રહેલા રહેલા ૩૨૫ દાખલા, ૫૪
૩૯૦, રૂ. એક.

૨ સ્વર્ગની કુંચી.

ભજન પદ સાથે ૨૧૦ દાખલા.
૫૪ ૪૨૫, રૂ. એક

૩ સ્વર્ગનો ખજાનો.

વિસ્તારવાળા ૧૨૫ દાખલા,
૫૪ ૩૯૦, રૂ. એક.

૪ સ્વર્ગના રત્નો.

જ્ઞાસુઓને ખાસ ઉપયોગી
૧૦૧ દાખલા, રૂ. એક.

૫ સ્વર્ગની સડક.

ઉંડા ખુલાસાના ૧૬૬ દાખલા-
૫૪ ૫૪૦, રૂ. એક.

૬ સ્વર્ગની સીડી.

ગીતાના મહાન સિદ્ધાંતો રહેલી
રહેલી રીતે સમજાવેલા છે. ૫૪
૪૫૦, રૂ. દોઢ.

૭ સ્વર્ગનો આનંદ.

૫૪ ૪૦૦, કિંમત રૂ. ૧.

ખાસ સ્ત્રી ઉપયોગી:-

૮ સ્ત્રીઓનું સ્વર્ગ.

સ્ત્રીઓએ વાંચવા લાયક, ૫૪
૪૪૦, રૂ. દોઢ.

૯ સ્વર્ગની સુંદરીઓ.

સ્ત્રી ઉપયોગી નવું પુસ્તક,
અનુકરણ કરવા યોગ્ય પાત્રોના
વાર્ણન સાથે ૫૪ ૫૦૦, રૂ. દોઢ.

૧૦ જીવાની ભજનવાના ઉપાયો.

ભા. ૧ લો (છપાય છે) કિંમત
૩. દોઢ.

૧૧ સ્વર્ગની સુંદરીઓ બન-
વાના ઉપાયો ભા. ૧લો.
(થોડા વખતમાં જપારો) કિંમત
રૂ. દોઢ.

જમાનાને અનુસરતાં:—

૧૨ સંસારમાં સ્વર્ગ.

વિદ્વાનોમાં વખણાયેલ, ૫૪
૪૦૦. રૂ. દોઢ.

૧૩ સાચું સ્વર્ગ.

ખાસ વાંચવાલાયક, ૫૪ ૪૦૫.
રૂ. દોઢ.

૧૪ બાળકોની વાતો ભાગ ૧લો.

૧૫ નવા યુગની વાતો ભા. ૧લો.

૧૬ નવા યુગની વાતો ભા. ૨લો.

૧૭ નશીબ ફેરવવાની કુચી.

૧૮ આર્ય વિધવા.

૧૯ પ્રેમ પ્રેમ ને પ્રેમ.

૨૦ ના. શહેનશાહનું જીવન.

તેમાંથી લેવા લેખનો ખોધ

૨૧ અમૃત વચનો.

૨૨ દુઃખમાં દિલાસો.

કિંમત આઠ આના

દરેકનું નેરેટીવ વી. પી. જુદું.

વૈધ અમૃતલાલ સુંદરજી પઢિયાર,

હાથી બિહરીંગ, કાળકાં સ્તોત્ર—મુંબઈ-૨.

